

POMANJKANJE KRME NA GOVEDOREJSKI KMETIJI

Letošnja suša je močno prizadela pridelavo krme za živali na več območjih v Sloveniji. Številnim kmetijam primanjkuje krme, rejci so postavljeni pred dilemo: znižati stalež živali, dokupiti krmo, znižati intenzivnost proizvodnje.....

Suša v Sloveniji postaja stalnica. Sušna obdobja nastopijo prej, letos smo že imeli spomladansko sušo, trajajo dlje, višje so dnevne in nočne temperature, vročinski valovi so daljši. Vročina in pomanjkanje vode ustavita rast travinja in krmnih rastlin na poljih, oplodnja v generativni fazi rastlin je prizadeta, začne se prezgodnje zorenje. Ko zmanjka vode v tleh, rastline porumenijo, porjavijo in odmrejo. Tu sta pomembni struktura tal (peščeno-prodnata, težja glinena) in vsebnost organske snovi v tleh, saj več je humusa v tleh, večja je sposobnost zadrževanja vode.

Na travinju se kakovost mrve in prebavljivost v vročini in suši iz dneva v dan hitro znižujeta, zato svetujemo bolj zgodnjo košnjo. Bolje je pridobiti količinsko nekaj manj mase, ta pa je beljakovinsko in energijsko bolj kakovostna. V teh sušnih razmerah postaja tudi paša pravi izziv. Potrebno je pašne površine premišljeno menjavati, kolikor se da, po potrebi na pašniku dokrmeljemo z mrvo ali slamo.

Pregled obstoječih zalog krme

Tisti rejci, ki imajo že zdaj močan izpad krme, naj čim prej naredijo skrben pregled obstoječih zalog krme, preračunajo obroke, da izračunajo bilanco krme. Če zaloge do naslednje sezone ne bodo zadostovale, bo potrebno začeti iskati rešitve. Res je, da je pred nami še jesen, ko je praviloma več padavin, temperature so nižje in ugodne za rast trave, vegetacija se vsako leto podaljšuje daleč v jesen – v november. Sicer je poznojesenski čas manj ustrezen za konzerviranje pridelka, vendar izpad pridelka lahko nekoliko nadoknadimo, sploh pa izkoristimo dolgo pašo.

Kako na kmetiji oceniti zalogo krme, ki je na voljo?

Zaloge krme ni tako enostavno oceniti. Še najlažje to naredimo na kmetijah, kjer večino krme s travinja pospravijo v obliki bal. Tipične bale stehtamo, če pa to ni možno, obstajajo tabele, iz katerih ocenimo količino travne silaže: npr. bala 120 cm premera in 120 cm višine ima volumen 1,36 m³ in tehta pri povprečni stisnjenosti ter 50% sušine okrog 450 - 500 kg. Travnna silaža v koritastem silosu ima odvisno od vsebnosti suhe snovi in stlačenosti maso 350 do 550 kg na m³. Ustrezno stlačena koruzna silaža s sušino 35% pa ima manjši razpon, en kubični meter tehta med 550 in 680 kg.

Podatki za mrvo in slamo: ponavadi imamo bale stehtane in preštete, pri nasuti mrvi je količina lahko 60 – 100 kg na kubični meter, nasuta slama ima 40 do 60 kg na kubični meter.

Žita imajo okvirno 700 - 800 kg na m³, ječmen sicer malo manj (650 kg/m³), oljne tropine pa imajo 550 - 650 kg na m³.

Ugotavljanje suhe snovi v rastlini za siliranje

V vseh silazah je pomembna vsebnost vode, saj se pri sestavljanju obrokov za govejo živino oziramo predvsem na zaužito suho snov. S sušenjem zrezanih rastlin v pečici dve uri pri 110 °C ugotovimo razliko v teži in dovolj natančno lahko suho snov določimo sami. In sicer po formuli: $95 \times (\text{teža po sušenju} / \text{teža pred sušenjem})$.

Kaj pa potrebe živali?

Količine konzervirane voluminozne krme in/ali paše so odvisne od tipa in sestave dnevnega obroka. Na voljo so izračuni, koliko sveže mase, suhe snovi, vlaknine in koliko prostora za konzervirano krmo potrebuje posamezna kategorija živine pri določenem obroku. Npr. krava molznica z mlečnostjo 30 kg/dan pri obroku 60% koruzne silaže (KS) in 40% travne silaže (TS) potrebuje letno 14 ton sveže mase voluminozne krme, preračunano je to 4,9 ton suhe snovi in preračunano v skupni volumen 22 kubičnih metrov silosa koruznega in travnega.

V tabeli spodaj je prikazano še nekaj primerov potreb po **voluminozni krmi**:

Kategorija	Proizvodnja	SS na žival dnevno (kg)	SS na žival letno (t)	Sveža krma letno (t)	Skladiščni volumen za konzervirano krmo (m ³)
Krava molznica 650kg, 60%KS+40%TS	25 kg mleka	12,6	4,5	13,2	20
Krava molznica 650kg, 60%KS+40%TS	30 kg mleka	13,5	4,9	14,1	22
Krava molznica 650kg, 60%KS+40%TS	35 kg mleka	14,4	5,3	15,1	24
Mlado govedo	< 12 mesecev	2,8	1,0	2,9	4,6
Mlado govedo	> 12 mesecev	5,0	1,8	5,3	8,4
Krava dojlja	< 5 tednov po telitvi	10,2	3,7	10,7	17
Krava dojlja	>5 tednov po telitvi	9,0	3,3	9,3	15

Povzeto po TopAgrar, 12/2025, stran R9-R11.

Ukrepi ob pomanjkanju krme

Pogosto je prva misel rejca znižanje staleža živali. Običajno to ni najpametnejša rešitev. Rejci, ki imajo pripravljeno rezervno zalogo voluminozne krme v količini 20 do 30%, bodo pomanjkanje lažje kompenzirali. Tisti, ki pa jim že zmanjkuje lanske krme, pa se bodo odločali med več možnostmi.

S skromnejšim krmljenem pri določenih kategorijah živali npr. pri presušenih kravah, le-te so pogosto preobilno krmljene, plemenskih telicah in pitancih lahko nekaj prihranimo. Telice in pitanci izkoriščajo tudi kompenzacijsko rast, nadomestijo slabše priraste v času pomanjkanja z boljšimi v času obilja.

Pri dojljah prej odstavimo teleta.

Voluminozno krmo lahko dokupimo, vendar je v tej situaciji draga, ponudba je nizka, kakovost vprašljiva. Delno lahko nadomestimo hranilne snovi z močno krmo, povečamo delež, če je cenovno ugodna.

Ker pa prežvekovalci rabijo neko minimalno strukturo obroka – torej vlaknine (celulozo in hemicelulozo), moramo to strukturnost obroka zagotoviti. Npr. 100 kg povprečnega sena lahko nadomestimo s 55 kg slame plus 25 kg žita plus 15 kg oljnih tropin. 100 kg koruzne silaže nadomestimo s 16 kg slame plus 21 kg žita (koruza ječmen, pšenica). Slamo enostavno vključimo v obrok tam, kjer je krmljenje urejeno s krmilno prikolico.

Za dodatno prehrano lahko uporabimo dosevke, vendar vsebujejo veliko vode, slabo se silirajo, pokrmimo jih praviloma sveže z nekaj omejitvami. Kjer je vir blizu, je možno uporabiti za prehrano govedi tudi pivske, sadne in vinske tropine, sveže ali silirane, ter lokalno tudi zelenjavne odpadke, vendar je hranilna vrednost slednjih nizka.

Pripravila: Karmen Jerič, univ. dipl. inž. zoot.

Datum: 28. 8. 2026

